

150-godišnjica rođenja

dr. sc. Hinko Hranilović

Dr. Hinko Hranilović rođen je u Zagrebu, 14. lipnja 1860. godine, a umro također u Zagrebu, 15. travnja 1922. Gimnazijsku naobrazbu stekao je u Zagrebu, a od 1878-1885. godine studirao je geografiju, povijest i filozofiju u Grazu, Beču, Berlinu, Oxfordu. U Grazu je i doktorirao 1887. godine iz područja fizičke geografije.

Nakon povratka u domovinu radio je kao profesor u srednjim školama u Rijeci, Zemunu i Zagrebu, da bi 1892. godine postao asistentom Petra Matkovića na Katedri za geografiju, Mudroslovnog fakulteta u Zagrebu. Godine 1893. godine postao je docent i naslijedio Petra Matkovića na Katedri za geografiju te dužnost njezinog predstojnika obavljao sve do 1918. Petnaest godina kasnije (1908) postao je i redovitim profesorom.

Unutar geografske znanosti bavio se metodologijom geografije i fizičkom geografijom, prije svega geomorfološkim problemima krša u Hrvatskoj, hidrogeografijom i klimatologijom. Iz tih područja objavio je dvadesetak znanstvenih i brojne stručne radove koje je objavljivao u austrijskoj i njemačkoj periodici te Glasniku Hrvatskoga naravoslovnog društva, Radu JAZU, Vjestniku Kr. Hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva.

Radove o nastavnim pitanjima, fizičkoj kulturi i školskoj higijeni, organizaciji školstva i putopise objavljivao je u Gimnastici, Nastavnom vjesniku, Hrvatskom učitelju, Narodnim novinama, Jedinstvu, Hrvatskom planinaru, Prosvjeti, Viencu, Lovoru, Hrvatskom trgovačkom listu, Obzoru, Preporodu, Hrvatskoj, Agramer Tagblattu, Jutarnjem listu.

Također je s J. Modestinom uredio hrvatsko izdanje Kozennova geografičkog atlasa, a s D. Hircom pokreće Zemljopis Hrvatske u nastavcima 1900. godine. U četiri godine tiskano je petnaest knjižica. Godine 1905. objavljena je sinteza Prirodni zemljopis Hrvatske koju je Hranilović supotpisao s Hircom, uz suradnju još desetak stručnjaka.

Uz sve navedeno bio je, uz Matkovića i A. Hainza jedan od utemeljitelja Geografskog društva u Zagrebu 1897. godine. Djela su mu: Prilozi sintetičko-analitičkom postupku geografske metode (Zemun, 1893), Zemljopisni i narodopisni opis kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije (suautor; Zagreb, 1900), Topusko (Zagreb, 1904), Prirodni zemljopis Hrvatske (suautor; Zagreb, 1905).

WEB ENCIKLOPEDIJA:

Encyclopedia of Earth – www.eoearth.org

Encyclopedia of Earth (EoE) je besplatna i javna prirodoslovna web-enciklopedija i sastavni je dio *Earth Portala*, šireg sustava koji osim enciklopedije obuhvaća i znanstvene vijesti te forum za diskusije.

Glavna misao vodilja pokretača ovog portala i enciklopedije bila je pružiti javnosti, kako laicima tako i stručnjacima, kontrolirani i pouzdani znanstveno-informativni sadržaj. Pisanje i objavljivanje članaka na EoE-u rezervirano je za tim stručnjaka odabranih na temelju njihovih profesionalnih referenci. Stvaranje takve web-enciklopedije reakcija je na ekstremnu demokratizaciju interneta na kojem se članci i ostali sadržaji objavljuju bez obzira na njihovu točnost, istinitost ili kvalitetu općenito.

Poput mnogih individualnih korisnika weba, sami pokretači *Earth Portala* primijetili su da informatičke inovacije poput *PageRank*-a – algoritma za pretraživanja *weba* ili *wiki* principa uređivanja web-sadržaja, preduvjeta za današnju nevjerojatnu lakoću traženja i objavljivanja informacija, dovode ljudsku komunikaciju do apsurdnih situacija. Računalne i telekomunikacijske tehnologije korisniku omogućuju doslovce munjeviti pristup nepojmljivom bogatstvu podataka, ali upravo tu nastaje problem. Bogatstvo podataka koje se temelji isključivo na brojnosti svojih elemenata ne vodi do spoznaje, već upravo suprotno – ono zag(l)ušuje korisnike pa i sam web. Imajući upravo takvu situaciju na umu, stvaratelji EoE-a navode primjere traženja pouzdanih informacija pomoću pretraživača kao što je *Google* ili enciklopedije poput *Wikipedije* koji mogu vrlo brzo zbuniti prosječnog „surfera“ po *webu*. Uobičajena nepoželjna situacija prilikom pretraživanja *weba* pomoću *Googla* su milijuni *linkova* za željeni pojam. S druge strane, web-enciklopedija – *Wikipedia*, bez obzira na svoju sistematičnost, ne nudi sigurno rješenje. Činjenica da njezin sadržaj može uređivati bilo tko s osnovnim informatičkim vještinama i to zadržavajući anonimnost te regulatorni sustav koji se temelji na principu „mudrosti gomile“, stvorile su informatičko-socijalni fenomen. Iako je *Wikipedia* jako korisna i zato ju svakodnevno posjećuju tisuće ljudi, skandali poznati kao *wikidrame* nastaju u slučajevima vandalizma, sukoba oko kontroverznih tema ili situacija u kojima anonimni laici i amateri mogu „nadglasati“ etablirane svjetske znanstvenike i stručnjake (O'Neil, 2009).

Kako ne bi dopustili da u njihovoj enciklopediji stvari izmaknu kontroli, kreatori EoE-a koncipirali su puno stroži, polaganiji i pedantniji *wiki*-proces pisanja i objavljivanja članaka. Članak kreće od originalnog autora, prolazi kroz „ruke“ ostalih autora iz određene struke ili znanstvene discipline koji ga mogu dorađivati, nadopunjavati i ispravljati te naposljetku dolazi do tematskog urednika koji donosi konačnu odluku o objavljivanju članka na portalu. Stroža kontrola sadržaja trebala bi omogućiti stvarateljima *Earth Enciklopedije* da se drže zacrtanih principa: objektivnosti, neutralnosti, isključenja i uključivanja. Ti principi u praksi dopuštaju svakom ozbiljnijem stručnjaku ili znanstveniku da se pridruži timu od preko 1000 ljudi koji pišu i uređuju članke za EoE. Za obrađivanje znanstveno ili moralno kontroverznih

tema, uredništvo će nastojati pružiti dovoljno prostora za sve staložene argumentirane stavove suprotstavljenih strana. Pojednim štetnim stavovima i temama ipak nema mjesta u EoE-u pa primjerice upute za izradu eksplozivnih naprava, pornografiju i nijekanje holokausta uredništvo navodi kao primjere nedozvoljenih tema ili diskusija.

Earth Portal je plod suradnje nekoliko neprofitnih organizacija (*National Council for Science and the Environment, Environmental Information Coalition, Trunity i Digital Universe*) te Bostonskog Sveučilišta (*Department of Geography and Environment i Center for Energy and Environmental Studies*). Budući da se financira iz njihovih fondova i zaklada, portal nije opterećen promidžbenim porukama koje bi mogle odvlačiti pozornost ili trošiti računalne resurse.

Iako tematski prevladavaju članci koji bi se mogli svrstati u znanosti o okolišu, a *environmental* je vjerojatno najzastupljenija riječ na ovom portalu, svaki geograf koji cijeni interdisciplinarnost trebao bi među preko 4000 članaka (od „Apsorpcije otrova“ do „Vladimira Kosme Zworykina“) naći sadržaj koji bi mogao zadovoljiti početnu znanstvenu znatiželju. Uostalom, posao enciklopedije je učiniti prvi susret s nekim znanstvenim pojmom što bezbolnijim. Pretraživanje sadržaja enciklopedije moguće je pomoću ključnih riječi, odabira željene teme, tematskog urednika, naslova članka ili autora. Važno je naglasiti da iza svakog članka stoje autor i tematski urednik s jasno navedenim identitetom što bi u principu trebalo povećati odgovornost prilikom njihovog objavljivanja i sigurnost korisnika (čitatelja) u njihovu točnost. Dinamici pretraživanja članaka pomaže njihova solidna isprepletenost i povezanost *hyperlinkovima*. Jasan i jednostavan dizajn također ide u prilog lakoći korištenja ove enciklopedije.

Iznimno pohvalno je objavljivanje e-knjiga u sklopu EoE-a, među kojima su i klasici poput „O podrijetlu vrsta“ Charlesa Darwina, te predavanja, govora i članaka svjetski poznatih znanstvenika. Naposljetku, na EoE-u mogu se proučiti i „Kolekcije“ – sistematizirani pregledi cijelih znanstvenih disciplina, polja ili područja.

Upravo zbog svoje težnje za objavljivanjem akademski provjerenih, objektivnih i neutralnih informacija, teško je reći hoće li ovako vođena enciklopedija ikada postići opću globalnu popularnost, ali u svakom slučaju treba pohvaliti takvu inicijativu.

LITERATURA:

O'NEIL, M.: Wikipedia: experts are us, <http://mondediplo.com/2009/05/15wikipedia> (02.11.2009.)

LUKA VALOŽIĆ

the
encyclopedia of earth
CONTENT. CREDIBILITY. COMMUNITY.

Search the Encyclopedia

q

GO

Earth Portal

Earth News

Encyclopedia of Earth

Earth Forum

EoE PAGES

- + Home
- + About the EoE
- + Community of Scholars
- + FAQs
- + EoE for Educators
- + Contribute to the EoE
- + Support the EoE
- + Contact the EoE
- + Find Us Here

everything earth
articles by experts
ever expanding...

Explore our Student
Science Communication
Project on the
Encyclopedia of Earth

BROWSE THE EOE

- + Titles (A-Z)
- + Author
- + Topics
- + Topic Editor
- + Content Partners
- + Content Sources

Republika Kosovo

(alb. Republika e Kosovës, srp. Republika Kosovo) – Jugoistočna Europa

Površina: 10 887 km² (161. u svijetu)

Glavni grad: Prishtinë (Priština)

Službeni jezik: albanski, srpski

BDP pc: 2300 USD (procjena 2007. godine)

Platežno sredstvo (valuta): 1 Euro = 100 centi

Stanovništvo: 2 130 008 (procjena 2009. godine); 166 st/km²; Albanci 88%, Srbi 7%, ostali 5% (Romi, Goranci, Aškalije, Turci, Hrvati...)

Vjeroispovijest: muslimani većinom, pravoslavci, katolici

Gradovi (procjena 2009. godine): Prishtinë (Priština) 210 837, Prizren (Prizren) 129 832, Ferizaj (Uroševac) 102 623, Pejë (Peć) 82 299, Gjakovë (Đakovica) 78 838, Mitrovicë (Kosovska Mitrovica) 75 829, Gjilan (Gnjilane) 72 386

Ustav od 2008. godine. Izbori za parlament svake 4 godine; pravo glasa od 18 godina starosti. Predsjednika bira parlament svakih 5 godina.

Republika Kosovo je samostalna republika od 17. veljače 2008. godine kada je kosovski parlament proglasio neovisnost. Nacionalni praznik je 17. veljače koji se slavi kao dan neovisnosti.

Predsjednik države: Fatmir Sejdiu (LDK) (od 10. veljače 2006. godine)

Predsjednik vlade: Hashim Taçi (PDK) (od 17. studenog 2007. godine)

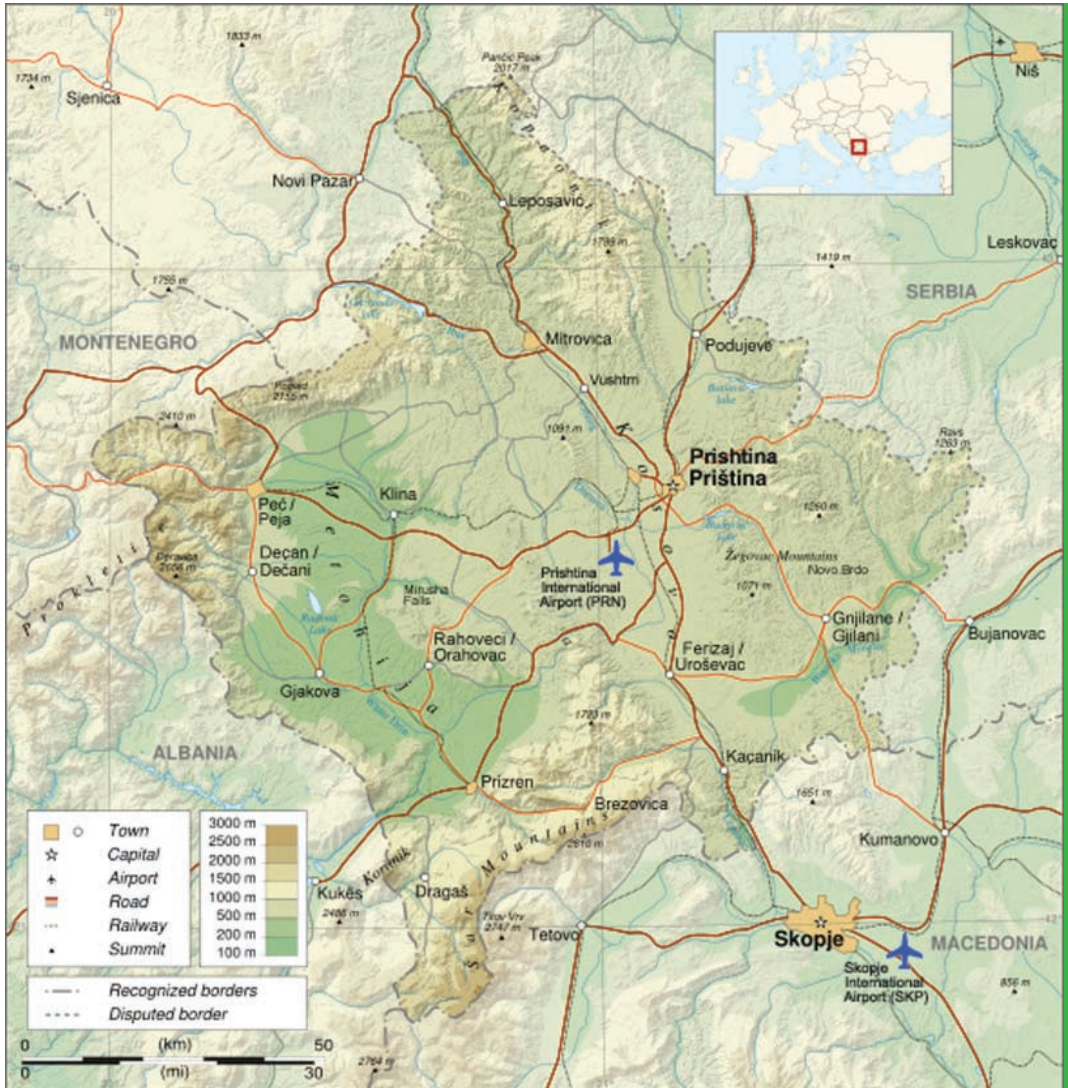
Do danas su Kosovo priznale 63 države svijeta, a između njih i Hrvatska.

U pogledu uspostavljanja diplomatskih odnosa, Hrvatska je otvorila veleposlanstvo na Kosovu, a prvi veleposlanik je Zlatko Kramarić.

Kosovski je parlament 17. veljače 2008. godine proglasio neovisnost nakon višegodišnjih težnji za samostalnom državom. Teritorij Kosova je nakon II. svjetskog rata uključen u sastav SFR Jugoslavije, najprije s ograničenom autonomijom, pri čemu je nakon promjene ustava SFR Jugoslavije 1963. godine stvorena Socijalistička Autonomna Pokrajina Kosovo (SAP Kosovo), a nakon 1974. godine Kosovo je dobilo veće autonomne ovlasti, praktički na razini jugoslavenskih republika. Autonomija je ukinuta 1989. godine dolaskom na vlast Slobodana Miloševića u Srbiji. Čitavo je vrijeme bila prisutna državna represija pod utje-

Izvor: <http://www.worldatlas.com/webimage/flags/countrys/europe/kosovo.htm> (14.11.2009.)

Izvor: http://www.altaviatravel.com/images/kosova_map.jpg (14.11.2009.)

cajem Srbije nad većinskim, albanskim stanovništvom na Kosovu (suđenja, zatvaranja, progoni, ubojstva...). Ista se represija nastavila i nakon raspada Jugoslavije sve do proglašenja kosovske neovisnosti.

Na Kosovu stoljećima žive i Hrvati, a njihovo se naseljavanje veže uz osnivanje srednjovjekovnih dubrovačkih i kotorskih trgovačkih i rudarskih kolonija. Nalazimo ih u mjestu Janjevu te u selu Letnici i selima u njejoj okolini. Zbog etničkih nemira Hrvati s Kosova se masovno iseljavaju i to ponajprije u Hrvatsku.

LITERATURA I IZVORI:

LADAN, T., (ur.) 2004: Kosovo, u: *Hrvatska enciklopedija*, sv. 6, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.

Kosovo, *Der Fischer Weltalmanach 2009*, Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt am Main, 2008.

Kosovo, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html> (13.11.2009.)

Kosovo, <http://www.world-gazetteer.com> (18.11.2009.)

Predsednik Republike Kosovo, <http://www.president-ks.gov.net/?id=1,67,67,67,s> (11.10.2009.)

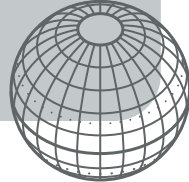
Republika Kosovo kancelarija premijera, <http://www.kryeministri-ks.net/> (11.11.2009.)

Kupština Republike Kosova, <http://www.kuvendikosoves.org/> (11.11.2009.)

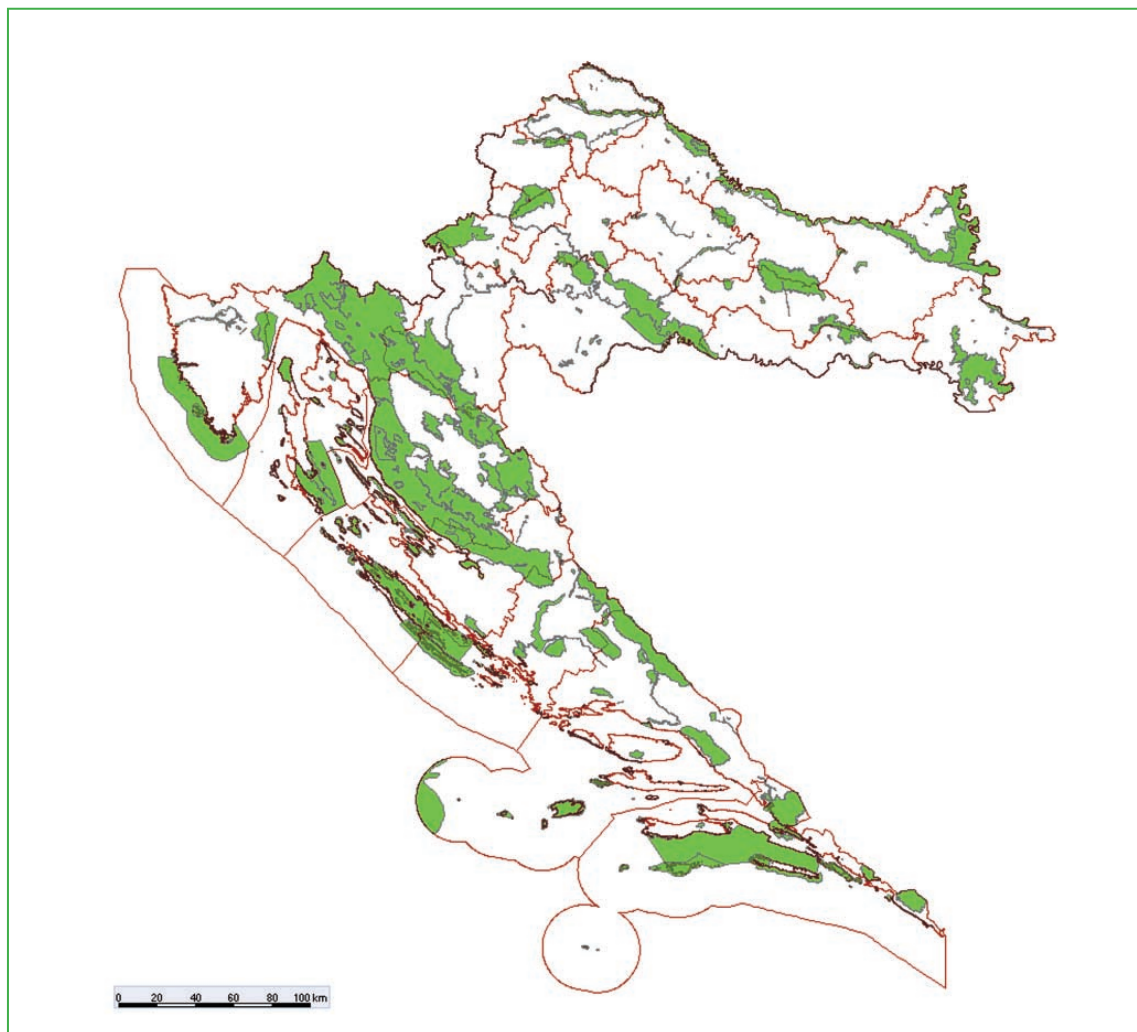
UNMIKonline, <http://www.unmikonline.org/> (12.11.2009.)

Ustav Republike Kosovo, <http://www.ks-gov.net/ZKM/repository/docs/Ustav1.pdf> (12.11.2009.)

SLAVEN GAŠPAROVIĆ

KARTA PODRUČJA NATURA 2000 ZA VRSTE (OSIM PTICA) I STANIŠTA (SCI).

Izvor: Državni zavod za zaštitu prirode (<http://www.dzsp.hr/naslovna.htm> i <http://www.natura2000.hr/>)

Europska unija je, suočena s problemom smanjivanja biološke raznolikosti, 2001. godine odlučila zaustaviti taj trend do 2010. godine. Inicijativu temelji na dva dokumenta: *Direktivi o pticama* i *Direktivi o staništima*. Pomoću njih države mogu koordinirati svoje aktivnosti na očuvanju prirode bez obzira na administrativne i političke granice.

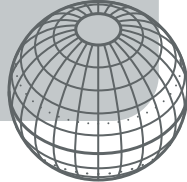
Direktiva o pticama usvojena je 1979. godine. Cilj joj je zaštititi sve divlje ptice i njihova najvažnija staništa u EU obustavljanjem štetnih djelatnosti (npr. držanje i prodaju divljih ptica) te uvođenjem zakonskih mehanizama za regulaciju drugih aktivnosti (npr. lova) da bi se osigurala njihova održivost. *Direktiva o staništima* usvojena je 1992. godine. Ona uvodi slične mjere zaštite europske flore i faune kao i Direktiva o pticama, no obuhvaća i dodatnih 1000 vrsta (biljaka, sisavaca, beskralješnjaka itd.) te više od 230 ugroženih stanišnih tipova tipičnih za Europu.

Na temelju ovih dokumenata nastala je ekološka mreža očuvanih područja nazvana NATURA 2000. Dosad je u nju uključeno više od 25 000 područja. *Ekološka mreža* je sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti. Njezini dijelovi povezuju se prirodnim ili umjetnim ekološkim koridorima. Područja navedena u Direktivi o staništima nazivaju se predložena *Područja važnosti za zajednicu* (eng. Sites of Community Importance – pSCIs), a ona navedena u Direktivi o pticama nose naziv *Područja posebne zaštite* (eng. Special Protection Areas - SPAs). Uobičajeno je da se pojednostavljeno zovu područjima NATURA 2000.

U trenutku pristupanja EU, Hrvatska će na svom teritoriju morati provesti navedene direktive. Njihove odredbe već su uvedene u Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05 i 139/08). Hrvatska će predložiti područja mreže NATURA 2000 za više od 250 vrsta i 70 stanišnih tipova koji se pojavljuju u Hrvatskoj, a važni su za EU. U sklopu priprema Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP) koordinira inventarizaciju rasprostranjenosti tih vrsta i staništa. Iz opsežnih podataka, DZZP je odredio oko 1000 područja koja bi trebalo predložiti za ekološku mrežu. Odabir je utemeljen je znanstvenim kriterijima koji se primjenjuju u državama EU. Za potencijalna područja pokrenut je i proces konzultacija s javnošću koji ima dvostruku ulogu: informira sve potencijalno uključene ili zainteresirane za to što je NATURA 2000 i kako će ona funkcionirati. S druge strane, daje ljudima prigodu da komentiraju odabir područja ako znaju dodatne informacije o lokaciji neke određene vrste ili staništa u pojedinom području.

Upravljanje područjem NATURA 2000 mora biti takvo da osigurava dugoročan opstanak vrsta i stanišnih tipova (CVS) što podrazumijeva izbjegavanje štetnih aktivnosti, te poduzimanje mjera koje će održati ili obnoviti stanje vrsta i stanišnih tipova u "povoljnom statusu zaštite" u njihovom prirodnom arealu.

Kako će se sve navedeno postići ovisi o značajkama pojedinog područja. Neka su područja vrlo mala (nekoliko hektara), neka su prostrana i već zaštićena prema Zakonu o zaštiti prirode u jednoj od kategorija zaštite (kao npr. nacionalni parkovi i parkovi prirode). Većina će područja činiti sastavni dio krajolika i u njima će se i dalje provoditi gospodarske djelatnosti. Mnoga su područja NATURA 2000 vrijedna upravo zato jer su od davnina gospodarena (tzv. kultivirani krajolici). U takvim slučajevima treba osigurati odvijanje tih djelatnosti i u budućnosti.

PRVO NACIONALNO ZNASTVENO SAVJETOVANJE O GEOGRAFSKIM IMENIMA

Sveučilište u Zadru i Hrvatsko geografsko društvo organizirali su 23. i 24. listopada 2009. godine prvo nacionalno znanstveno savjetovanje o geografskim imenima. Savjetovanje je okupilo znanstvenike iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Centra za jadranska onomastička istraživanja Sveučilišta u Zadru, Hrvatskog geodetskog instituta, Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru, Geografskog odsjeka PMF-a Sveučilišta u Zagrebu i Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. Glavni cilj savjetovanja bio je prepoznavanje problema u proučavanju i uporabi geografskih imena te izrada konzistentnog i operativnog modela za njihovo rješavanje. Raznovrsnost tema i broj referata (14) potvrđuje važnost ovakvog znanstvenog skupa.

U referatima je naglašena nužnost ujednačavanja toponomastičke terminologije u znanostima koje se bave proučavanjem toponima. Polazeći od činjenice da je onomastika, koja se bavi izučavanjem vlastitih imena, interdisciplinarna znanost, ali prvenstveno jezikoslovna disciplina, zaključeno je da se proučavanjem riječi, njihove strukture, podrijetla i značenja bavi jezikoslovlje. Toponimi su vlastita imena naselja i geografskih objekata u prostoru. Budući da nam imena dolaze iz različitih izvora (domaćih i stranih, povijesnih i suvremenih, standardnojezičnih i dijalekatskih), potrebno je postići minimalni konsenzus oko njihove uporabe. Instrument za takav konsenzus bilo bi jedno nacionalno onomastičko tijelo koje bi okupilo sve zainteresirane strane u davanju i korištenju imena. Interdisciplinarni pristup toponimima rezultirao bi obvezujućim jezičnim ponašanjem. Pri uporabi geografskih imena prisutni su problemi na više razina, od globalne do lokalne. Krajem 1950-ih osnovan je UNGEGN (United Nations Group of Experts on Geographical Names) u cilju standardizacije geografskih imena na kartama. Članice UN-a osnivaju nacionalna povjerenstva za geografska imena. Iako je članica UN-a od 1992. godine, Hrvatska do 2009. godine nije osnovala nacionalno povjerenstvo. Na ovom je savjetovanju pokrenuta inicijativa za osnivanje nacionalnog povjerenstva za geografska imena koje bi okupilo lingviste, geografe, geodete i povjesničare. Pri uporabi geografskih imena na Hrvatskoj osnovnoj karti i topografskim kartama različitih mjerila nužna je revizija unesene toponimije, u cilju preciznije lokacije i maksimalnog uvažavanja izvornosti toponima. To bi trebao biti rezultat zajedničkog rada geografa, geodeta i toponomastičara sa stanovništvom na terenu. Interdisciplinarni pristup posebno je važan (i nužan) pri generalizaciji.

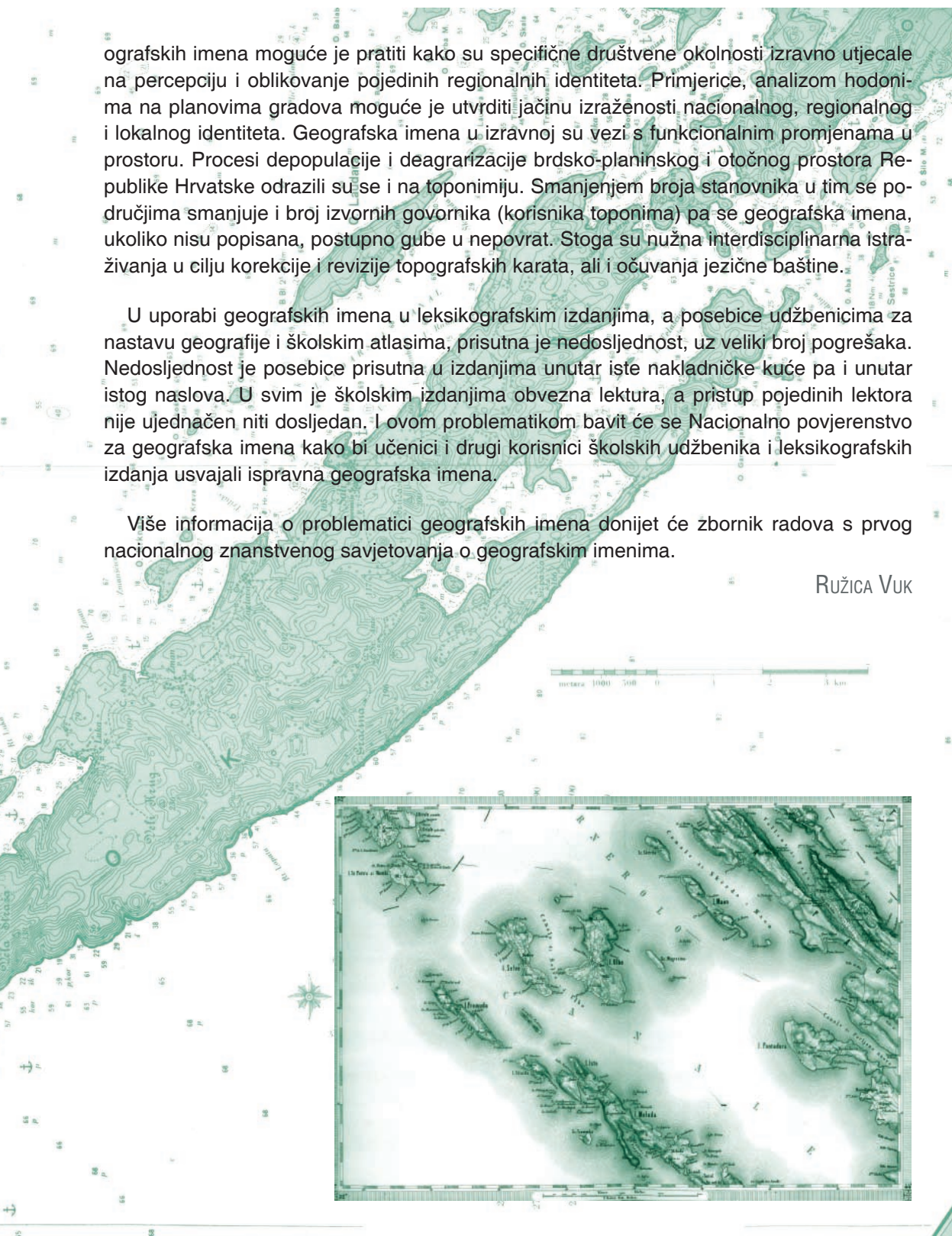
Geografi mogu toponime proučavati s historijsko-geografskog, regionalno-geografskog, kulturno-geografskog, demogeografskog i kartografskog aspekta. Geografska imena na kartama i planovima predmet su proučavanja i drugih znanstvenih disciplina. Analizom ge-

ografskih imena moguće je pratiti kako su specifične društvene okolnosti izravno utjecale na percepciju i oblikovanje pojedinih regionalnih identiteta. Primjerice, analizom hodonima na planovima gradova moguće je utvrditi jačinu izraženosti nacionalnog, regionalnog i lokalnog identiteta. Geografska imena u izravnoj su vezi s funkcionalnim promjenama u prostoru. Procesi depopulacije i deagrarizacije brdsko-planinskog i otočnog prostora Republike Hrvatske odrazili su se i na toponimiju. Smanjenjem broja stanovnika u tim se područjima smanjuje i broj izvornih govornika (korisnika toponima) pa se geografska imena, ukoliko nisu popisana, postupno gube u nepovrat. Stoga su nužna interdisciplinarna istraživanja u cilju korekcije i revizije topografskih karata, ali i očuvanja jezične baštine.

U uporabi geografskih imena u leksikografskim izdanjima, a posebice udžbenicima za nastavu geografije i školskim atlasima, prisutna je nedosljednost, uz veliki broj pogrešaka. Nedosljednost je posebice prisutna u izdanjima unutar iste nakladničke kuće pa i unutar istog naslova. U svim je školskim izdanjima obvezna lektura, a pristup pojedinih lektora nije ujednačen niti dosljedan. I ovom problematikom baviti će se Nacionalno povjerenstvo za geografska imena kako bi učenici i drugi korisnici školskih udžbenika i leksikografskih izdanja usvajali ispravna geografska imena.

Više informacija o problematici geografskih imena donijet će zbornik radova s prvog nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima.

RUŽICA VUK

SVEUČILIŠTE U ZADRU
Ulica Mihovila Pavlinovića bb
23 000 ZADAR

i

KULTURNI SABOR ZAGORE
Hercegovačka 32
21 000 Split

organiziraju

Znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem

ZAGORA IZMEĐU STOČARSKO- RATARSKE TRADICIJE, TE PROCESA LITORALIZACIJE I GLOBALIZACIJE

Prva obavijest

Temeljne pretpostavke

Prostor Zagore u suvremenim okolnostima urbanizacije, litoralizacije i globalizacije proživljava korjenitu preobrazbu. Područje bogate prirodne i kulturne baštine u sjeni je pozitivnih modernizacijskih procesa te u periferiji u odnosu na jezgru društveno-gospodarskih aktivnosti na nacionalnoj i regionalnoj razini. Bez obzira na značajne razlike u tumačenjima pojmova Zagora i Dalmatinska zagora, odnosno određivanju njihovog prostornog obuhvata, pripadnici različitih struka i znanstvenih područja su jedinstveni u ocjenama kako taj prostor predstavlja tipičan primjer tzv. problemskih i nedovoljno istraženih područja u Hrvatskoj.

Iako se nalazi u neposrednom zaleđu Splita ili drugog hrvatskog grada po veličini, Zagora ima obilježje gospodarski zaostalog i demografski ispražnjenog prostora. Intenzivno iseljavanje stanovništva, posebno radno i reproduktivno najsposobnijih skupina utjecalo je na smanjivanje stopa nataliteta (u brojnim selima u posljednjih nekoliko desetljeća nije uopće zabilježena pojava rađanja) i naglo povećanje stopa mortaliteta, a time i na izumiranje brojnih zaselaka i sela te na nepovoljni sastav stanovništva po dobi i spolu – školskoj spremi, aktivnostima i sl. Osim za lokalne okvire demografski i gospodarski zapuštena Zagora predstavlja neprirodnu i opasnu činjenicu i za primorska središta jer se radi o njihovom prijelaznom prostoru prema širem nacionalnom i kontinentalnom zaleđu, ali i nekadašnjem izvoru radne snage i materijalnih dobara.

O nedovoljnoj istraženosti Zagore, uz ostalo, svjedoči i činjenica da je za veliku izložbu održanu u Zagrebu 2007. godine (na kojoj su predstavljeni brojni materijalni i pisani dokazi o nekad vitalnijoj Zagori, odnosno o njezinim etnografskim, povijesnim, gospodarskim, kulturološkim i drugim posebnostima kao i o snažnim vezama s primorskim centrima) za taj prostor korišten naziv *Nepoznata zemlja*. Sličan naziv koristio je njezin sin i veliki po-

znatelj A. K. Matas daleke 1866. godine. U jednom članku u Narodnom listu zapisao je: *Iz medj Kozjaka, Malačke, Viliđe, Boraje, Trtra i Moseča leži lomno Zagorje, dalmatinska prava terra incognita, polje pusto ljuta krša isprepletano povorkam vrletnih humaca i strana, rastavljenih slaborodim dolinom, jer goli je kamen svukud i kud se ore i kud se pase.*

Cilj skupa

Analiza geografskih obilježja i gospodarskih mogućnosti Zagore, njezina povijesnog razvoja, etnografskih, kulturoloških i drugih posebnosti kako u ranijim stočarsko-ratarskim, tako i u suvremenim uvjetima litoralizacije i globalizacije s ciljem pronalaženja potpunijih odgovora i rješenja na aktualna pitanja o sudbini Zagore, a što u znatnoj mjeri utječe i na zbivanja u gospodarski i životno atraktivnijem primorskom pojasu, ali i u širim nacionalnim razmjerima.

Oblici rada

Skup će se održati u Zadru i nekom od općinskih središta u Zagori (najvjerojatnije Dugopolju) od 19. do 22. listopada 2010. Uz izlaganja i rasprave predviđeno je predstavljanje knjiga te razgledavanje dokumentacije i fotografija. Dio programa Znanstvenog skupa realizirat će se i na terenu tj. obilaskom i upoznavanjem zagorskog prostora.

Prijava za sudjelovanje

Prijave se šalju, običnom poštom ili e-mailom, do **30. studenoga 2009.** Prijavi treba priložiti adresu i e-mail sudionika, naslov i sažetak izlaganja na maksimalno jednoj kartici teksta.

Zbornik radova

Predviđeno je da se prijavljeni radovi objave u zborniku. Radove treba poslati, na CD-u ili putem e-maila najkasnije do 1. svibnja 2010. Strukturu rada, citiranje literature te grafičko oblikovanje rukopisa treba uskladiti s uputama koje vrijede za časopis *Geoadria*. Upute su objavljene na web adresi:

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=casopis&id_casopis=150

U drugoj obavijesti koja će se sudionicima poslati najkasnije do **1. srpnja 2010.** dat će se detaljnije informacije o programu rada znanstvenog skupa, mogućnostima smještaja i sl.

Kontakti:

Josip Faričić

Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru, Dr. Franje Tuđmana 24 i, 23 000 Zadar
tel.: 023/345-050; mob.: 091/538-80-69; fax.: 023/311-282
e-mail: jfariacic@unizd.hr

Mate Matas

Ludbreška 26, 10 000 Zagreb
tel: 01/3021596// mob.: 091-7648015
e-mail: mate.matas@zg.htnet.hr

FESTIVAL ZNANOSTI

19. - 24. 04. 2010.

Osmi po redu
Festival znanosti

Festival je posvećen popularizaciji znanosti, a nastoji različitim oblicima prezentacije – izložbama, predavanjima, radionicama... Širokoj publici približiti znanost i potaknuti interes za znanstvena dostignuća.

Festival znanosti u 2010. posvećen je Zemlji .

www.festivalznanosti.hr

Osmi po redu Festival znanosti održat će se od 19. do 24. travnja 2010.

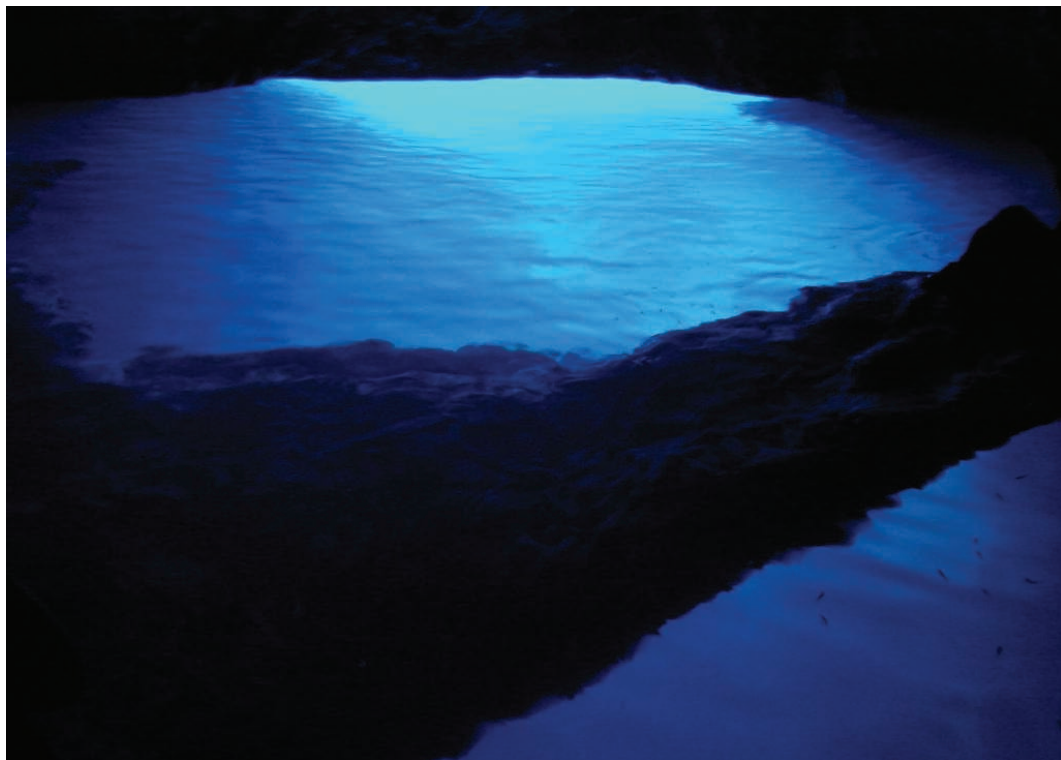
DO MORSKOG DNA

Tehnički muzej, 20. - 22. siječnja 2010.

serija predavanja
povodom 50 godina zaranjanja na najdublju točku svjetskog oceana

Naime, dana 23. siječnja 1960. batiskafom *Trieste* uspješno je ostvareno spuštanje ljudske posade na dno Marijanskog jarka. Kod otoka Guam u Tihom oceanu Jacques Piccard i Donald Walsh izmjerili su dotada najveću dubinu mora - 10 916 m. Njihov pothvat imao je prekretničko značenje u povijesti istraživanja morskih dubina.

PRIREDIO:
IVAN ČANJEVAC

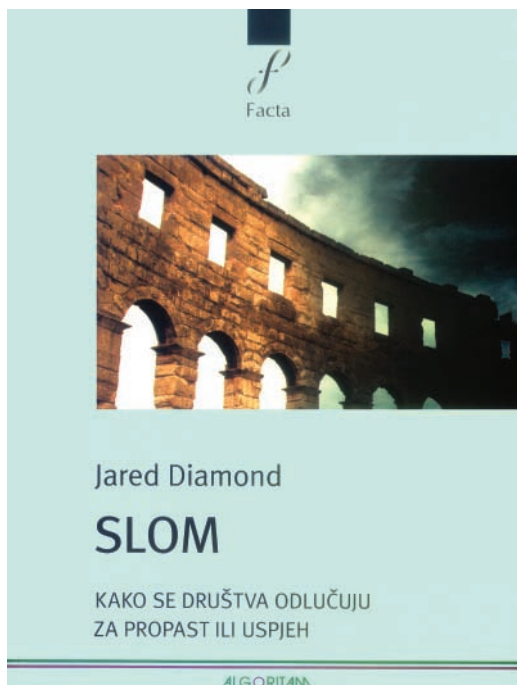
“SLOM“

Jared Diamond
Algoritam, Zagreb, 2008., 647 str.

“Svi smo mi romantično zadivljeni monumentalnim ruševinama koje su ostale za propalim društvima. Divimo im se kad ih kao djeca prvi put ugledamo na fotografijama. Kad odrastemo, mnogi od nas planiraju tamo provesti godišnji odmor i sami ih kao turisti doživjeti. Privlači nas njihova često spektakularna i nezaboravna ljepota, ali i tajne na koje upućuju. Razmjeri ruševina svjedoče o nekadašnjem bogatstvu i moći njihovih graditelja – Shellyjevim riječima, hvale se: Pogledaj moja djela, o moćniče, i pati! A ipak, graditelji su nestali i digli ruke od velikih građevina koje su s tolikom mukom podigli. Kako je društvo koje je nekoć bilo tako moćno moglo skončati u slomu? Kakva je sudbina zadesila njegove građane – jesu li se odselili i (ako jesu) zašto, ili su umrli ondje kakvom neprirodnom smrću? Iza tog romantičnog misterija vrebao misao koja ne da mira: bi li takva sudbina mogla s vremenom zadesiti i naše bogato društvo? Hoće li turisti jednog dana u čudu zuriti u hrđom nagrižene kosture njujorških nebodera kao što mi danas zurimo u džunglom obrasle ruševine majanskih gradova?” (str. 15).

Jared Diamond, profesor geografije i psihologije na University of California široj javnosti poznat je kao autor knjige “Sva naša oružja” u kojoj se bavi razlikama u razvoju ljudskih civilizacija u posljednjih 13 000 godina i koja mu je 1998. pribavila Pulitzerovu nagradu. Dok u “Sva naša oružja” nastoji dati odgovor zašto su euroazijske civilizacije preživjele i pokorile ostale civilizacije svijeta, u svojevrsnom nastavku nazvanom „Slom“ autor se bavi upravo suprotnom temom – društvenim slomom raznih civilizacija i uzrocima koji su doveli do toga. Kroz primjere desetak različitih društava Diamond iznosi teoriju da svaki kolaps nema direktne uzroke u okolišu, ali da degradacija okoliša često služi kao katalizator pada civilizacije, posebice kada društvo reagira neodgovarajuće na takve promjene. Deforestacija i uništenje habitata, problemi s tlom (erozija, salinizacija i sl.), problemi u gospodarenju s vodom, prevelik izlov, uvođenje stranih vrsta i prenaseljenost prema Diamondu su najznačajniji procesi u okolišu koji su doprinijeli slomu nekih društava iz prošlosti

Poglavlja u knjizi podijeljena su u četiri dijela. Nakon uvoda, prvi dio naslovljen je „Moderna Montana“ (str. 39-97) u kojem autor predstavlja Montanu i njezine probleme kao primjer pet glavnih tema ove knjige: čovjekov utjecaj na okoliš, klimatske promjene, odnos društva sa susjednim prijateljskim društvima (što su, u slučaju Montane, društva u ostalim

saveznim državama), izloženosti društva postupcima drugih, potencijalno neprijateljskih društava (kao što su danas strani teroristi i proizvođači nafte), te važnosti reakcije društva na svoje probleme (str. 47). Drugi dio naslovljen je „Društva iz prošlosti“ (str. 95-356) gdje Diamond uz pomoć komparativne metode (usporedbom prirodnih situacija koje se razlikuju s obzirom na varijablu koja zanima istraživača) nastoji shvatiti društvene slomove u kojima udjela imaju ekološki problemi. Odabrana područja i društva su Uskršnji otoci, te otoci Pitcairn i Henderson, Anasazi Indijanci i njihovi susjedi, civilizacija Maja iz srednje Amerike, civilizacija Vikinga te kolonizacija i napuštanje Grenlanda. Treći dio – „Moderna društva“ (str. 357-474) bavi se genocidom u Ruandi, uspoređuju se dva društva s otoka Hispaniole i velike razlike među njima. Osim toga, Diamond se dotiče i gospodarskog rasta u Kini te kontinenta Australije i tamošnjih problema s okolišem. Posljednji dio knjige zove se „Praktične pouke“ (str. 475-594).

„Slom“ je doživio uglavnom pozitivne kritike. Časopis „Science“ ocijenio ju je kao „vjerojatno najvažniju knjigu koju ćete ikada pročitati“. Bilo je kritika koje su dovodile u pitanje neke od statističkih podataka koji se iznose u knjizi ili zamjerale Diamondu pretjeranu pesimističnost što se tiče budućnosti, a na listi zamjerki često se našlo i preveliko geodeterminističko tumačenje određenih problema. Unatoč tim zamjerkama, „Slom“ je izuzetno vrijedan doprinos u proučavanju uvijek aktualne teme ekoloških i ekonomskih pritisaka na društvo, nudeći odgovore na neka goruća pitanja iz druge perspektive, pokušavajući objasniti kako možemo, kada se nađemo u sličnoj situaciji poput mnogih civilizacija prije nas – preživjeti.

MARIN CVITANOVIĆ

ERRATA CORRIGE

Geografski horizont 2/2009

• U članku **GEOGRAFSKI KOORDINATOR ANTUNA BARIĆA**, zbog tehničke pogreške na str. 75 stoje pogrešni podaci o autoru članka. Ispravni podaci o autoru članka su:

Antun Barić, prof.

Sela 199, 44273 Sela, Hrvatska

• U članku **VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE PLAKATA JASENKE KOVAČEVIĆ**, zbog tehničke pogreške na str. 70. i 71. učinjen je propust, te nisu navedeni autori i bibliografske reference za tablice.

Autor tablice na str. 70 (Primjer 1) je Vesna Janko. Autorice tablice na str. 71 (Primjer 2) su Tanja Horvat i Renata Kanceljak.

Bibliografske reference:

JANKO, V.; SINGER, D., 2009: *Zemlja i čovjek 5*, Profil, Priručnik geografije s CD-om za peti razred osnovne škole, Zagreb, 14., 165.

JANKO, V., 2009: *Zemlja i čovjek 6*, Profil, Zagreb, 9., 183.

HORVAT, T; KANCELJAK, R., 2009: *Zemlja i čovjek 7*, Priručnik geografije s CD-om za sedmi razred osnovne škole, Profil, Zagreb, 11.

JANKO, V. ZONJIĆ, L., 2007: *Geografija 8*, Profil, Zagreb, 112.